

Во градот Прилеп, поточно во населбата Варош кој е во рамките на Преспанско-пелагониската епархија која се протега на територијата и на градовите Битола, Демир Хисар, Ресен и Крушево, сместен е манастирот "Св. Архангел Михаил" - еден од најубавите религиозни центри во Македонија.

Првобитната црква во овој манастирски комплекс, подигната во XII век, била мала еднокорабна црква со полукружна апсида, врз која подоцна на западната страна е доградена припрата со купола на пандантифи, која подоцна е урната.

Пишува: Милева ЛАЗОВА

БОЖЈИОТ ХРАМ ПОД ПАЗУВИТ

РЕСТАВИРАНАТА КАМБАНЕРИЈА

БОГАТ ФРЕСКОЖИВОПИС

Манастирот "Св. Архангел Михаил", кој се вбројува меѓу најубавите и најзначајните културни споменици и религиозни центри во Македонија, сплотен е и вгнезден во величествените гранитен камен над прилепскиот Варош. Манастирскиот комплекс е составен од црквата посветена на Свети Архангел и на манастирските конаци кои, изградени во XIX век од страна на прилепските еснафи, важат за пример на убавата стара градска архитектура. Денес во нив постои мо-

нашки живот. Во манастирскиот двор се наоѓа и светиот извор со лековита вода, посветен на Света Богородица.

Како негов ден се празнува првиот петок по Велигденските празници. Црквата "Св. Архангел" е еднокорабна градба со полукружна апсида на исток и со отворен трем со камбанарија на западната страна. Се претпоставува дека првичната црква била изградена во втората половина на XII век. За нејзиното подигнување, како и за подоцнежните обновувања и доградби, постојат раз-

Во времето на Волкашин и на Марко, Варош претставувал исклучително значајна населба со интензивен живот. Од тоа време се спомнуваат повеќе цркви од кои денес не се пронајдени остатоци, туку само белешки и народно паметење за нивното постоење. Така, во едно предание се спомнува црквата "Св. Лука", а во повелбата на цар Душан забележани се црквите "Св.

КОНАЦИТЕ НА МАНАСТИРСКИОТ КОМПЛЕКС

лични мислења и тези околу кои полемизира научната јавност.

Денешниот облик "Св. Архангел Михаил" го добива по големата градителска активност во 1861 година, кога се изградени конаците и кулата камбанерија над тремот на црквата. Манастирските конаци се преубав пример за високите естетски квалитети на нашето градителство и префинетото чувство на градителот за вклопување на архитектурата во природниот амбиент и конфигурација на теренот. Во внатрешноста на божијот храм, во наосот, пронајдени се остатоци од фрески на кои биле претставени ликови на архијереји и остатоци од сид со фрески со насликани владетелски портрети. Се претпоставува дека тие, како и фрагментите од живописот од олтарната апсида и нишите од проскомидијата и факониконот, потекнуваат од XII век. Во западниот дел на црквата е откриен и портретот на нејзиниот ктитор, монахот Јован.

Во манастирот, во неговиот двор и на тремот од црквата, откриени се траги од античко време. На северниот каменен монолитен столб од спомнатиот трем се забележува натпис испишан со кирилски букви. Овој натпис, во кој се спомнува смртта на Андреа, потекнува од 996 година и е втор по старост пронајден натпис со кирилски букви. Најстари сликарски дела во прилепскиот крај се остатоците од фрески пронајдени на еден урнат сид, под подот на црквата "Св. Архангел Михаил" во Варош, на кои е насликана "Ктиторска композиција".

Иако многу оштетени, сепак овие фрески покажуваат дека биле насликани композиции од циклусите "Страдањата Христови" и "Чудата на Св. Архангел Михаил". Десно од влезната врата во првата зона е насликан ктиторот на црквата - големиот хартулар на западот Јован, со моделот на црквата в раце.

Меѓу народот кружи легендата дека манастирот е изграден од страна

на Крале Марко и неговиот татко Волкашин. За ова зборува и песната Волкашин и Марко.

Но, поради тоа што Марко ги градел црквите со големи зулуми, манастирот го фатила клетва и тој се разурнал. Една вечер на чесната жена Марија ѝ дошол на сон Свети Архангел и ѝ наредил да го подигне манастирот. Така, легендата раскажува дека во 1861 година тој повторно бил обновен, а во работата на чесната Марија ѝ помогнал народот варошки и прилепски.

СÈ УШТЕ "ДИШЕ" Е НА ВАРОШ

Горѓи", "Св. Теодор", "Св. Јован Крстител", "Св. Врачи" и "Св. Димитрија".

Постои мислење дека Варош имал 77 цркви, подигнати од банови и кралеви, а најголем број од Крале Марко. Но, тие биле со кус век, бидејќи ги стасале клетвите од сиромашните луѓе од кои Крале Марко пленувал пари за нивно градење. Тој не влегувал во ниту една од своите цркви. Само минувал качен на коњот и одел во меана да пие вино и ракија. Потоа пијан собирал пари од сиромашните. Затоа, вели народот, од сите изградени цркви, денес останале само пет-шест. Од разурнатите цркви, пак, диреците и престолите, сите направени од мермер, биле однесени на турските гробишта во с. Крклари. На нив било пишувано со кирилски букви.